

การพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เกษร เกษมชินยศ¹

¹สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บทคัดย่อ

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดการพัฒนาในกระแสรองหรือกระแสทางเลือกที่ทวีความสำคัญขึ้น จนกลายเป็นวาระการพัฒนาระดับโลก ในการประชุมสุดยอดสหประชาชาติสมัยสามัญ ครั้งที่ 70 เมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2015 ได้รับรองรายงาน เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงโลกของเรา: ปี ค.ศ. 2030 วาระสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน” พร้อมด้วยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ประการ สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้รับเอวาระและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ และสุดท้าย ตามรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า ผลการพัฒนาของไทยตามดัชนีความยั่งยืนในปี ค.ศ. 2019 ไทยได้ 73 จาก 100 คะแนนเต็ม อยู่ในอันดับที่ 40 จาก 162 ประเทศทั่วโลก และอยู่ในอันดับที่ 1 ของอาเซียน โดยเป้าหมายที่ได้คะแนนดีที่สุดคือ เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจน และเป้าหมายที่ได้คะแนนน้อยที่สุด ได้แก่ เป้าหมายที่ 9 อุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน

คำสำคัญ: การพัฒนาของไทย การพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

Thailand's Development on Sustainable Development Goals

Kaysorn Kasemcheunyot¹

¹Public Administration Program Faculty of Humanities and Social Science, Chandrakasem Rajabhat University

Abstract

Sustainable Development is considered an alternative approach or concept which gradually gained more and more attention and become as a global development agenda. In September 25, 2015, the 70th UN General Assembly had approved the agenda of “Transformation our world: The 2030 agenda for sustainable development” with 17 Sustainable Development Goals (SDGs). For Thailand, Thai Government has adopted the Sustainable Development Agenda and SDGs as a guideline for development according to the 12th National Economic and Social Development Plan and the National Strategy. Finally, according to Sustainable Development Report it has been found that Thailand's development results from SDG Index in 2019, Thailand received 73 out of 100, and was ranked at 40 out of 162 countries, considered No. 1 in ASEAN. In addition, the goal with the best score appeared to be Goal 1: End Poverty; whereas Goal 9: Industry, Innovation and Infrastructure was found to be the goal with the least score.

Keywords: Thailand's Development, Sustainable Development, Sustainable Development Goals

บทนำ

แนวคิดการพัฒนาในบริบทการพัฒนาประเทศเป็นเรื่องที่มีความสำคัญนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา แต่แนวคิดในระยะแรกมักจำกัดอยู่ที่การหาวิธีการเพื่อเร่งรัดพัฒนาประเทศด้วยพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายให้มีความทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว แนวคิดหรือทฤษฎีกระแสหลัก (Main Stream) ในการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาแบบภาวะทันสมัย (Modernization) เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ มุ่งเปลี่ยนประเทศกสิกรรมดั้งเดิมให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ทันสมัย ซึ่งผลจากการพัฒนาแบบภาวะทันสมัยนี้พบว่า เกิดความไม่สมดุลและไม่ยั่งยืน แม้ตัวเลขรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำตามมาเสมอ มีประเทศอุตสาหกรรมและประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ (Emerging Economy) เพิ่มขึ้น แต่ทรัพยากรโลกกลับบร่อยหรือลดลง และมีปัญหาด้านสภาพแวดล้อมมากมายตามมา อาทิ ปัญหาโลกร้อน (Global Warming) ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ต่อมาจากการตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม ทำให้กระแสแนวคิดเรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืนได้รับความสนใจในประชาคมโลกมากขึ้น จนกระทั่งองค์การสหประชาชาติได้ รับรองเป็นวาระการพัฒนาที่สำคัญ และชาติสมาชิกได้ร่วมลงนามรับเอาเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไปปฏิบัติงานพัฒนาประเทศของตนด้วย ซึ่งประเทศไทยในฐานะสมาชิกที่ร่วมลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนก็ได้รับแนวคิดดังกล่าวมาใช้เป็นหลักการสำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ

แนวคิดและนิยามการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดการพัฒนาที่สำคัญ ในการนิยามความหมายสามารถพิจารณาได้จากกรุปคำศัพท์ 2 คำที่ประกอบขึ้นเป็นแนวคิดนี้ ได้แก่ คำว่า “พัฒนา” และ “ยั่งยืน” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้นิยามไว้ว่า “พัฒนา” หมายถึง ทำให้เจริญ และ “ยั่งยืน” หมายถึง ยืนยง อยู่นาน เช่น ขอให้มีความสุขยั่งยืน คงทน

ดังนั้น จากนิยามข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การทำให้เจริญอย่างยืนยง อยู่ได้นาน

ในรายงานเรื่อง “อนาคตร่วมของเรา” (Our Common Future) หรือ “Brundtland Report” ของสมัชชาโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development: WCED) ได้ให้นิยามการพัฒนาอย่างยั่งยืนไว้ว่า หมายถึง “วิธีการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง” ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของแนวคิดนี้อยู่ที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรโลกโดยยังสามารถรักษาระดับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของมนุษย์ไม่ให้เกินศักยภาพ

การผลิตของธรรมชาติ และมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตามแนวคิด Triple bottom line ของ จอห์น เอลคิงตัน (John Elkington) ที่ประกอบด้วย Profit-People-Planet ซึ่งมีความเชื่อมโยงกัน กล่าวคือ กำไร (Profit) ในทางเศรษฐศาสตร์ มนุษย์ (People) หรือทุนมนุษย์ และโลก (Planet) หรือทุนธรรมชาติ สำหรับแนวคิดที่เป็นองค์ประกอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืนมี 3 ประการ ได้แก่ 1) แนวคิดทางเศรษฐกิจ คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ มีความสมดุล และเป็นประโยชน์ต่อประชากรส่วนใหญ่ 2) แนวคิดทางสังคม คือ การแสวงหาและรักษาไว้ซึ่งความมีเสถียรภาพของระบบสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้าง ความเท่าเทียมกันระหว่างคนแต่ละรุ่น การกำจัดความยากจน การรักษาความหลากหลายทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของคนทุกระดับในสังคม โดยเฉพาะระดับรากหญ้าในกระบวนการตัดสินใจที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 3) แนวคิดทางสิ่งแวดล้อม คือ การรักษาหรืออนุรักษ์ระบบกายภาพ และชีววิทยา รวมถึงการปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้เกิดเสถียรภาพในระบบนิเวศของโลก ซึ่งต้องครอบคลุมถึงสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมาด้วย (อนันตชัย ยूरประถม, 2557)

ส่วนนิยามในบริบทประเทศไทยนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546) ได้นำเสนอเกี่ยวกับที่มาและนิยามของแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทยว่า ในการจัดทำข้อเสนอของประเทศไทยในการประชุมสุดยอดของโลก ว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน ณ นครโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 นั้น คณะอนุกรรมการกำกับการอนุรักษ์ตามแผนปฏิบัติการ 21 และการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีหน้าที่เป็นคณะกรรมการเตรียมการประชุมสุดยอดฯ ของประเทศได้ร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย จัดระดมความคิดเห็นจากภาคีต่าง ๆ ได้ข้อยุติด้านคำนิยามของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย เป็นการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุก ๆ ด้านอย่างสมดุล บนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม ด้วยความเอื้ออาทรเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อความสามารถในการพึ่งตนเอง และคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียม”

ตามความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนข้างต้นจะพบว่า มีแนวคิดมาจาก 3 แนวทางด้วยกัน คือ 1) แนวทางด้านนิเวศวิทยาซึ่งให้ความสำคัญกับคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและ ความยั่งยืนทางนิเวศในระยะยาว 2) แนวทางด้านสังคมที่จะต้องสามารถตอบสนองความต้องการ พื้นฐานของมนุษย์ได้อย่างต่อเนื่องโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคมและการรักษาคุณภาพชีวิตของประชากร และ 3) แนวทางด้านเศรษฐกิจที่การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานการรักษาทุนทางธรรมชาติไว้ใช้ประโยชน์สำหรับคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นอนาคต

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาที่ยั่งยืนมีองค์ประกอบแนวคิด 3 ประการ (Klarin, 2018) คือ 1) แนวคิดด้านการพัฒนา (The Concept of Development) คือ เป็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมภายใต้ข้อจำกัดด้านระบบนิเวศ 2) แนวคิดด้านความจำเป็นพื้นฐาน (The Concept of Needs) คือ เป็นการกระจายทรัพยากรเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับทุกคน และ 3) แนวคิดเกี่ยวกับคนในรุ่นอนาคต (The Concept of Future Generation) คือ เป็นความสามารถที่เป็นไปได้ในการใช้ทรัพยากรในระยะยาว เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตสำหรับคนในรุ่นอนาคต

จากแนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมดอาจสรุปเป็นนิยามได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การพัฒนาอย่างสมดุลทั้ง 3 มิติ คือ สังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถส่งต่อการพัฒนาให้มีผลต่อเนื่องไปยังคนในรุ่นอนาคต

การพัฒนาที่ยั่งยืนในวาระการพัฒนาระดับโลก

ในอดีตที่ผ่านมา แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเพียงแนวคิดการพัฒนาในกระแสรองหรือกระแสทางเลือก (Alternative Approach) แต่ในปัจจุบันได้กลายเป็นแนวคิดที่ทวีความสำคัญมากขึ้นในเวทีโลก จนกระทั่งถูกใช้เป็นวาระการพัฒนาลหลักขององค์การสหประชาชาติ

พัฒนาการของแนวคิดเริ่มจากองค์การสหประชาชาติได้จัดการประชุมเกี่ยวกับมนุษย์และสภาพแวดล้อมเป็นครั้งแรก ที่กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน (Stockholm Conference) ในปี ค.ศ. 1972 มีการนำเสนอแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีการจัดทำรายงานเกี่ยวกับการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุรักษ์สภาพแวดล้อมและลดปัญหาความยากจน ต่อมาในปี ค.ศ. 1983 องค์การสหประชาชาติได้จัดตั้งสมัชชาโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (WCED) ในปี ค.ศ. 1987 ภายใต้การนำของนายโกรฮาร์เลม บรุนด์ท์แลนด์ (Gro Harlem Brundtland) พร้อมด้วยตัวแทนสมัชชาที่มาจาก 18 ประเทศ WCED ตีพิมพ์รายงานเรื่องอนาคตร่วมของเรา (Our Common Future) หรือเรียกอีกชื่อว่า Brundtland Report ซึ่งเป็นรายงานที่กำหนดนิยามและขอบเขตของแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างชัดเจนและรอบด้าน และมักนิยมถูกนำมาใช้อ้างอิงในการศึกษาแนวคิดนี้เสมอ ต่อมาในปี ค.ศ. 1992 องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยสภาพแวดล้อมและการพัฒนา หรือเรียกว่า Earth Summit หรือ Rio Conference ณ กรุงริโอ เดอ จาไนโร ประเทศบราซิล การประชุมดังกล่าวได้จัดทำปฏิญญาริโอว่าด้วยสภาพแวดล้อมและการพัฒนา (The Rio Declaration on Environment and Development) บรรจุหลักการ 27 ประการเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การตัดสินใจและการกำหนดนโยบายในอนาคต และความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมกับสภาพแวดล้อม (Socio-economic Development and the Environment) โดยเฉพาะใน “แผนปฏิบัติการ 21” (Agenda 21) ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ แผนงาน และทรัพยากรที่ต้องใช้

ในการปฏิบัติตามแผนว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน และได้กลายมาเป็นแผนแม่บทว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับโลก ซึ่งประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติร่วมลงนามรับรองแผนดังกล่าว (Klarin, 2018)

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในแผนปฏิบัติการ 21 ได้ถูกนำมาต่อยอดในการประชุมแห่งสหัฐวรรษ (Millennium Summit) ซึ่งองค์การสหประชาชาติจัดขึ้นในเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 2000 และได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัฐวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) จำนวน 8 เป้าหมายครอบคลุมการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม กำหนดระยะเวลาการพัฒนาตามเป้าหมายเป็นระยะเวลา 15 ปี ระหว่างปี ค.ศ. 2000-2015

เป้าหมาย MDGs ทั้ง 8 ข้อ เพื่อเสริมสร้างมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ประกอบด้วย 1) ขจัดความยากจนและความหิวโหย 2) บรรลุความสำเร็จในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างถ้วนหน้า 3) ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและมอบอำนาจแก่สตรี 4) ลดอัตราการตายของเด็ก 5) สร้างเสริมสุขภาพของมารดา 6) ต่อสู้กับเชื้อเอชไอวี/โรคเอดส์ โรคมาลาเรีย และโรคภัยอื่น ๆ 7) สร้างความยั่งยืนให้กับสิ่งแวดล้อม และ 8) พัฒนาความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในระดับโลก

ต่อมาองค์การสหประชาชาติได้จัดการประชุมว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือเรียกว่าการประชุม Rio+20 ในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 2012 ที่ประชุมดังกล่าวได้ทำการออกรายงานเรื่อง “อนาคตที่เราต้องการ” (The Future We Want) และจัดตั้งหน่วยงาน UN High-level Political Forum on Sustainable Development นับเป็นการเริ่มกระบวนการสร้างเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) จากการประชุม Rio+20 นี้ มีผลให้ที่ประชุมใหญ่สมัชชาองค์การสหประชาชาติได้ตั้งกลุ่ม Open Working Group ขึ้นในปี ค.ศ. 2013 เพื่อกำหนดรายละเอียดของเป้าหมาย SDGs และสุดท้ายในการประชุมสุดยอดสหประชาชาติสมัยสามัญ (UN General Assembly) ครั้งที่ 70 ณ กรุงนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2015 ผู้นำประเทศกว่า 193 ประเทศได้รับรองเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 ภายใต้หัวข้อ “การเปลี่ยนแปลงโลกของเรา: ปี ค.ศ. 2030 วาระสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Transformation our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development) มีการกำหนดเป้าหมาย SDGs ซึ่งประกอบด้วย 17 เป้าหมาย (Goals) 169 เป้าประสงค์ (Targets) เพื่อใช้เป็นวาระการพัฒนาต่อจากเป้าหมาย MDGs ที่หมดวาระไปแล้ว โดยเป้าหมาย SDGs นี้จะใช้เป็นวาระการพัฒนาต่อเนื่องไปอีก 15 ปีระหว่างปี ค.ศ. 2016-2030 วาระการพัฒนาตามเป้าหมาย SDGs ยังคงอยู่บนพื้นฐานองค์ประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืนของ WCED ทั้ง 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม โดยวาระปี ค.ศ. 2030 นี้ได้ขยายมิติการพัฒนาที่ยั่งยืนจากเดิม 3 มิติ โดยเพิ่มหลักการสำคัญอีก 5 ด้าน หรือ 5P's ได้แก่ คน (People) เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสังคม ความมั่งคั่ง

(Prosperity) เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โลก (Planet) เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม สันติภาพ (Peace) และความเป็นหุ้นส่วน (Partnership) (PAHO, 2017; UN, 2015a; UN, 2015b; กมลสินทร์ พินิจภูวดล, 2559; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ตามภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แนวคิด 5 P's ของวาระปี ค.ศ. 2030 สำหรับการพัฒนายั่งยืน (The 2030 Agenda for Sustainable Development)

ที่มา: (PAHO, 2017)

สำหรับเป้าหมาย SDGs มี 17 เป้าหมาย ประกอบด้วย 1) ขจัดความยากจน 2) ขจัดความหิวโหย 3) การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี 4) การศึกษาที่เท่าเทียม 5) ความเท่าเทียมทางเพศ 6) การจัดการน้ำและสุขาภิบาล 7) พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ 8) การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ 9) อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน 10) ลดความเหลื่อมล้ำ 11) เมืองและถิ่นฐานมนุษย์ที่ยั่งยืน 12) แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน 13) การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 14) การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล 15) การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก 16) สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก และ 17) ความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนายั่งยืนในวาระการพัฒนาของไทย

แนวคิดการพัฒนายั่งยืนซึ่งเป็นวาระการพัฒนาระดับโลก ได้ถูกบรรจุลงในแผนและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยยุคปัจจุบัน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นแผนที่กำหนด

ทิศทางหลักในการพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำขึ้นบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ โดยมีหลักการสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) คือ 1) ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา 3) ยึดวิสัยทัศน์ภายใต้อายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี 4) ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทย ปี 2579 โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 5) ยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโต จากการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม และ 6) ยึดหลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปี ที่ต่อยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเป้าหมายระยะยาว

พื้นฐานและหลักการในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 ซึ่งประกาศขึ้นในภายหลัง เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยไว้ดังนี้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” โดยยุทธศาสตร์ชาติได้นิยาม “ความยั่งยืน” ตามวิสัยทัศน์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ว่า “ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้การรักษา และการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการยอมรับและเยียวยาของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคม ยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุลมีเสถียรภาพ และยั่งยืน”

จากนิยามข้างต้น สามารถพิจารณาการพัฒนาที่ยั่งยืนตามยุทธศาสตร์ชาติได้ใน 3 ประเด็นหลัก คือ

1. การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญด้านรายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม

2. มีการผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับกฎระเบียบของประชาคมโลก

3. คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืนทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน: ผลการพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

มูลนิธิแบร์เทลส์มันน์ (Bertelsmann Stiftung) จากประเทศเยอรมันได้ริเริ่มจัดทำรายงานเกี่ยวกับดัชนีความยั่งยืนเป็นครั้งแรก (The world's first SDG Index) ในปี ค.ศ. 2015 ซึ่งเป็นข้อมูล SDGs ของประเทศรายละเป็นสมาชิกขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) จำนวน 34 ประเทศ ต่อมามูลนิธิแบร์เทลส์มันน์และเครือข่ายการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Solutions Network: SDSN) ได้ร่วมกันตั้งโครงการเพื่อเก็บข้อมูลและจัดทำรายงาน “ดัชนีและผังข้อมูลตามเป้าหมาย SDG” (SDG Index and Dashboards) ในปี ค.ศ. 2016 โดยมีนายเจฟฟรีย์ แซคส์ (Jeffrey Sachs) นักเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็นผู้อำนวยการ SDSN และที่ปรึกษาพิเศษของเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการโครงการ และขยายผลการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประเทศสมาชิก OECD ไปยังประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สมาชิก OECD รวมเป็นจำนวน 149 ประเทศทั่วโลก และสุดท้ายในปี ค.ศ. 2019 ดัชนีและผังข้อมูลตามเป้าหมาย SDGs ถูกจัดทำขึ้นภายใต้ชื่อ “รายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development Report) โดยขยายการเก็บข้อมูลออกไปเป็นจำนวน 162 ประเทศ รายงานดังกล่าวจัดทำขึ้นเพื่อรายงานผลการตอบสนองต่อเป้าหมาย SDGs ติดตามว่า ผู้นำประเทศได้นำวาระปี ค.ศ. 2030 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติที่ร่วมกันรับรองเมื่อปี ค.ศ. 2015 ปฏิบัติในประเทศตนอย่างไรบ้าง และเป็นการเปรียบเทียบ (Benchmark) ให้ทราบสถานะของแต่ละประเทศ แม้ว่ารายงานนี้ไม่ใช่เครื่องมือที่ติดตามการปฏิบัติตามเป้าหมาย SDGs ที่เป็นทางการ เป็นเพียงข้อมูลส่วนเสริมจากที่แต่ละประเทศได้มีการปฏิบัติด้วยความสมัครใจอยู่แล้ว แต่ก็นับได้ว่าเป็นฐานข้อมูลและแหล่งอ้างอิงสำคัญในการศึกษาภาพรวมและอันดับการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ดี (สฤณี อาชวานันทกุล, 2560; Kroll, 2015)

ในการจัดทำดัชนีและผังข้อมูลตามเป้าหมาย SDGs ค่าคะแนนมาจากการเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัด SDGs จากแหล่งข้อมูลหลากหลายแห่ง เช่น ธนาคารโลก องค์การแรงงานระหว่างประเทศ องค์การอนามัยโลก องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ รวมไปถึงสถาบันวิจัยและองค์การที่ไม่แสวงกำไร ฯลฯ แม้ว่าการเก็บข้อมูลดัชนีความยั่งยืนในแต่ละปีอาจได้ข้อมูลหลักกันและตัวชี้วัดในแต่ละปีอาจจะใช้ไม่เหมือนกัน แต่คณะผู้จัดทำรายงานได้นำค่าคะแนนที่ได้ไป

ทดสอบความสัมพันธ์เชิงเส้น (Linear Correlation) กับดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ซึ่งจัดทำโดยหน่วยงานที่มีความเป็นทางการ ได้แก่ โครงการพัฒนาแห่งองค์การสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: *UNDP*) พบว่า ค่าคะแนนของดัชนีความยั่งยืนมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกับค่าคะแนนของดัชนีการพัฒนามนุษย์ กล่าวคือ ประเทศใดที่มีคะแนนความยั่งยืนในระดับสูง ประเทศนั้นมักจะมีการพัฒนามนุษย์ในระดับที่สูงในทางตรงข้าม ประเทศที่มีคะแนนความยั่งยืนต่ำมักจะเป็นประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ในระดับที่ต่ำด้วยเช่นกัน

ดัชนีความยั่งยืนหรือคะแนน SDG ได้ถูกจัดทำมาแล้วเป็นระยะเวลา 4 ปี ระหว่างปี ค.ศ. 2016–2019 โดยมีการเก็บข้อมูลจากจำนวนประเทศไม่เท่ากันในแต่ละปี คือ มีจำนวน 149, 157, 156, และ 162 ประเทศ ตามลำดับ มีการกำหนดค่าคะแนนระหว่าง 0–100 ใส่ระดับการพัฒนาจากน้อยไปหามาก คือ 0 เป็นระดับพัฒนาด้อยที่สุด (Worst) ไปจนถึง 100 เป็นระดับพัฒนาที่ดีที่สุด (Best)

ตารางที่ 1 คะแนน SDG ของประเทศที่ได้อันดับโลกที่ 1–3 และอันดับสุดท้าย

ปี ค.ศ.	2019		2018		2017		2016	
	ประเทศ	คะแนน	ประเทศ	คะแนน	ประเทศ	คะแนน	ประเทศ	คะแนน
ประเทศที่ได้	เดนมาร์ก	85.2	สวีเดน	85.0	สวีเดน	85.6	สวีเดน	84.5
อันดับ 1								
ประเทศที่ได้	สวีเดน	85.0	เดนมาร์ก	84.6	เดนมาร์ก	84.2	เดนมาร์ก	83.9
อันดับ 2								
ประเทศที่ได้	ฟินแลนด์	82.8	ฟินแลนด์	83.0	ฟินแลนด์	84.0	นอร์เวย์	82.3
อันดับ 3								
ประเทศที่ได้	แอฟริกา	39.1	แอฟริกา	37.7	แอฟริกา	36.7	แอฟริกา	26.1
อันดับ	กลาง		กลาง		กลาง		กลาง	
สุดท้าย								

ที่มา: (Sachs, et al., 2016, Sachs, et al., 2017, Sachs, et al., 2018, Sachs, et al., 2019)

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียร์ ได้แก่ เดนมาร์ก สวีเดน ฟินแลนด์ และ นอร์เวย์ เป็นกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืนดีที่สลับกันตั้งแต่เริ่มมีการจัดทำดัชนีความยั่งยืนเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยทุกปีมีคะแนน SDG ติดเป็นอันดับที่ 1–3 ของโลก และทั้งหมดมีคะแนนสูงกว่า 80 จากคะแนนเต็ม 100 ส่วนประเทศที่ได้คะแนน SDG ต่ำที่สุด ได้แก่ ประเทศแอฟริกากลาง ในแต่ละปีได้คะแนนระหว่าง 26.1–39.1

ตารางที่ 2 อันดับโลกและคะแนน SDG ของประเทศอาเซียน

ปี ค.ศ.	2019		2018		2017		2016	
ประเทศอาเซียน	อันดับ	คะแนน	อันดับ	คะแนน	อันดับ	คะแนน	อันดับ	คะแนน
ไทย	40	73	59	69.2	55	69.5	61	62.2
เวียดนาม	54	71.1	57	69.7	68	67.9	88	57.6
สิงคโปร์	66	69.6	43	71.3	61	69	19	74.6
มาเลเซีย	68	69.6	55	70.0	54	69.7	63	61.7
ฟิลิปปินส์	97	64.9	85	65.0	93	64.3	95	55.5
อินโดนีเซีย	102	64.2	99	62.8	100	62.9	98	54.4
เมียนมาร์	110	62.2	113	59.0	110	63.3	117	44.5
ลาว	111	62.0	108	60.6	107	61.4	107	49.9
กัมพูชา	112	61.8	109	60.4	114	58.2	119	44.4
บรูไน	มีข้อมูลไม่เพียงพอต่อการประเมิน					ไม่มีข้อมูล		

ที่มา: (Sachs, et al., 2016, Sachs, et al., 2017, Sachs, et al., 2018, Sachs, et al., 2019)

จากตารางที่ 2 พบว่า ดัชนีความยั่งยืนของกลุ่มประเทศอาเซียนนั้น ไทยมีความโดดเด่นมาก ในปี ค.ศ. 2019 ไทยมี 73 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 40 ของโลก และคะแนนสูงเป็นอันดับที่ 1 ของกลุ่มประเทศอาเซียน จากข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี พบว่า ทุก ๆ ปี ไทยมีคะแนนสูงติดอยู่ใน 4 อันดับแรก (Top 4) ของอาเซียน ร่วมกับ เวียดนาม สิงคโปร์ และมาเลเซีย ซึ่งเป็นอันดับโลกที่สูงกว่าประเทศที่เหลือในอาเซียนอย่างเห็นได้ชัด

สำหรับผลการพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน ปี ค.ศ. 2019 (Sachs, et al., 2019) ได้รายงานทิศทางการพัฒนาประเทศเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยมีการแบ่งระดับแนวโน้มนการพัฒนาออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1. ระดับรักษาความสำเร็จไว้ได้ (On track or Maintaining SDG achievement) ผลการพัฒนาของไทยอยู่ในระดับนี้จำนวน 3 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจน เป้าหมายที่ 6 การจัดการน้ำและสุขาภิบาล และ เป้าหมายที่ 8 การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ

2. ระดับพัฒนาขึ้นปานกลาง (Moderately improving) ผลการพัฒนาของไทยอยู่ในระดับนี้จำนวน 6 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 3 การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี เป้าหมายที่ 5 ความเท่าเทียมทางเพศ เป้าหมายที่ 7 พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ เป้าหมายที่ 9 อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน เป้าหมายที่ 11 เมืองและถิ่นฐานมนุษย์ที่ยั่งยืน และ เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก

3. ระดับชะงักงัน (Stagnating) ผลการพัฒนาของไทยอยู่ในระดับนี้จำนวน 4 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 2 ขจัดความหิวโหย เป้าหมายที่ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป้าหมายที่ 14 การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล และ เป้าหมายที่ 15 การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก

4. ระดับการพัฒนาลดลง (Decreasing) ซึ่งผลการพัฒนาของไทยในปีที่ผ่านมาไม่ปรากฏเป้าหมายการพัฒนาในระดับนี้

สำหรับเป้าหมาย SDGs ที่ไม่มีข้อมูลเพียงพอ จากรายงานฉบับดังกล่าว พบว่า ผลการพัฒนาของไทยมีจำนวน 4 เป้าหมายที่ข้อมูลไม่เพียงพอต่อการเปรียบเทียบกับผลการพัฒนาในปีก่อน ได้แก่ เป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่เท่าเทียม เป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำ เป้าหมายที่ 12 แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน และ เป้าหมายที่ 17 ความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป คือ แม้ว่าไทยไม่มีผลพัฒนาตามเป้าหมาย SDGs ใดที่มีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อนเลยก็ตาม แต่ไทยยังคงมีแนวโน้มการพัฒนาตามเป้าหมาย SDGs ในระดับที่รักษาความสำเร็จไว้ได้ในจำนวนที่น้อยกว่าแนวโน้มการพัฒนาในระดับอื่น ๆ

นอกจากนี้ จากการพิจารณาค่าคะแนน SDG ในแต่ละเป้าหมาย พบว่า ไทยมีการพัฒนาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจนได้ดีที่สุด กล่าวคือ ได้คะแนนความยั่งยืนเต็ม 100 คะแนน ในเป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจน (End Poverty) ซึ่งมีตัวชี้วัดในการจัดเก็บข้อมูล จำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. สัดส่วนคนยากจนต่อจำนวนประชากร ที่มีรายได้ต่ำกว่า 1.9 เหรียญดอลลาร์ต่อวัน (Poverty headcount ratio at \$1.90/day: % population) พบว่า ไทยไม่มีประชากรยากจนที่มีรายได้ต่ำกว่า 1.9 เหรียญดอลลาร์ต่อวัน สัดส่วนจึงเป็นร้อยละ 0 ของประชากร ได้คะแนน 100 เต็ม

2. สัดส่วนคนยากจนต่อจำนวนประชากร ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3.2 เหรียญดอลลาร์ต่อวัน (Poverty headcount ratio at \$3.20/day: % population) พบว่า ไทยมีสัดส่วนเป็นร้อยละ 0 ของประชากร ได้คะแนน 100 เต็ม

ส่วนเป้าหมายที่ได้ค่าคะแนน SDG ต่ำที่สุด และเป็นเพียงเป้าหมายเดียวที่ได้คะแนนไม่ถึงร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นเป้าหมายที่ไทยยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานนั่นเอง ได้แก่ เป้าหมายที่ 9 อุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน (Industry, Innovation and Infrastructure) เมื่อพิจารณาข้อมูลการพัฒนาตามตัวชี้วัดตามเป้าหมายที่ 9 พบว่า ไทยมีปัญหาในการพัฒนา จำนวน 3 ตัวชี้วัดสำคัญ ได้แก่

1. สัดส่วนประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต (Population Using the Internet) ไทยมีประชากรที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 52.9 ของประชากร

2. สัดส่วนบทความในวารสารวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเมื่อเทียบกับประชากรจำนวน 1,000 คน (Number of Scientific and Technical Journal Article: per 1,000 Population) ซึ่งพบว่า เรามีบทความจำนวนเพียง 0.1 เท่านั้นเมื่อเทียบกับประชากร 1,000 คน หรือเทียบให้เข้าใจง่ายขึ้น คือ คนไทยทุก ๆ 1 หมื่นคนจะสามารถผลิตบทความได้เพียงจำนวน 1 เรื่องต่อปี

3. สัดส่วนรายจ่ายภาครัฐที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนาเมื่อเทียบกับรายได้ประชาชาติ (Research and Development Expenditure (% GDP) พบว่า ไทยมีการใช้จ่ายภาครัฐในงบ R&D เพียงร้อยละ 0.6 ของรายได้ประชาชาติ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่น้อยกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย โดยในปี ค.ศ. 2019 กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียมีสัดส่วนรายจ่ายภาครัฐอยู่ในช่วงร้อยละ 2.0-3.3 (นอร์เวย์ ร้อยละ 2.0, ฟินแลนด์ ร้อยละ 2.7, เดนมาร์ก ร้อยละ 2.9, และ สวีเดน ร้อยละ 3.3) เมื่อเทียบกับรายได้ประชาชาติ และเป็นตัวเลขที่สูงกว่าของไทยมากกว่า 3-5 เท่าตัว

บทสรุป

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ทวีความสำคัญขึ้นมากในสถานการณ์ปัจจุบัน จากเดิมที่เป็นเพียงแนวคิดกระแสทางเลือกในการพัฒนา และได้รับการยกระดับมาเป็นวาระการพัฒนาระดับโลกที่ได้รับการรับรองจากองค์การสหประชาชาติ มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้ทิศทางการพัฒนาของโลก เกิดความสมดุลยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นมิติในการพัฒนา 3 ด้าน สังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม หรือ หลักการ 5 P's ของวาระปี ค.ศ. 2030 อันได้แก่ People Planet Prosperity Peace and Partnership ขององค์การสหประชาชาติ

สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทย แม้ในรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืน ปีค.ศ. 2019 จะจัดอันดับให้เราเป็นที่ 1 ของอาเซียนและได้คะแนนเต็มในเป้าหมายที่ 1 การขจัดความยากจน แต่ผลดังกล่าวไม่ได้แสดงว่าไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้วอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการขจัดความยากจน ไทยได้คะแนนเต็มเพราะตัวชี้วัดที่ใช้ใน SDG's Index เป็นตัวเลขที่ต่ำมาก แต่ในความเป็นจริงนั้นสังคมไทยยังมีคนจนจำนวนมาก หากพิจารณาจากเส้นแบ่งความยากจน (Poverty line) ของไทยในปี พ.ศ. 2560 คนจนของประเทศ คือ ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 2,686 บาทต่อคนต่อเดือน และคนจนในเขตกรุงเทพมหานครคือผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,165 บาทต่อคนต่อเดือน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) นอกจากนี้ ผลจาก SDG's Index ที่ชี้ว่าประเทศไทยยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในเป้าหมายที่ 9 เรื่องอุตสาหกรรม นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐาน นับว่าเป็นการชี้ปัญหาประเทศไทยได้อย่างตรงจุด แม้ว่าไทยจะกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมในปัจจุบัน แต่อุตสาหกรรมไทยไม่ได้มีเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใดที่เป็นของเราเอง อาทิ นโยบายจะทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตรถยนต์ของโลก

แต่รถทุกยี่ห้อที่เราผลิตและส่งออกไป ไม่มียี่ห้อที่เป็นของไทยเอง ไทยเป็นเพียงฐานการผลิตให้ บรรษัททรดข้ามชาติเท่านั้น ไทยยังจำเป็นต้องเร่งพัฒนาในเรื่องการสร้างนวัตกรรมอีกมาก ดังนั้น ในการศึกษาเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน และการนำแนวคิดนี้มาปฏิบัติในการพัฒนาของไทย สามารถ นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นไปสู่อนาคตที่ดีที่ไทยจะใช้เป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาต่อไปได้ อย่างสมดุล สามารถเกิดผลการพัฒนาที่ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” สมดังคติพจน์ของยุทธศาสตร์ชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กมลินทร์ พินิจกุล และคณะ. (2559). *การพัฒนาอย่างยั่งยืน* (รายงานการวิจัยภายใต้โครงการ พัฒนากฎหมายภายในเพื่อรองรับการทำงานด้านประชาคมอาเซียน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สถณี อาชวานันทกุล. (2560). “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” กับการระบุประเด็น (ที่ควร) จะ เร่งด่วนสำหรับไทย. สืบค้นจาก <http://www.salforest.com/blog/6041>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *รายงานการสังเคราะห์ตัวชี้วัดด้านการศึกษาไทย ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2546). *การพัฒนาที่ยั่งยืนใน บริบทไทย. เอกสารประกอบรายงานการประชุมประจำปี 2546 วันที่ 30 มิถุนายน 2546 ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้าอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี*.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ตารางเส้นความยากจน (Poverty line) จำแนกตามจังหวัด ปี พ.ศ. 2543-2560 รายปี*. สืบค้นจาก http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=671&template=2R1C&yeartype=M&subcatid=60.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อนันตชัย ยุธประถม และคณะ. (2557). *ความหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนา ความรับผิดชอบต่อสังคม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- Kroll, Christian. (2015). *Sustainable development goals: Are the rich countries ready?*. Gütersloh, Germany: Bertelsmann Stiftung.

- Klarin, Tomislav. (2018). The concept of sustainable development: From its beginning to the contemporary issues. *Zagreb International Review of Economics & Business*, 21(1), 67–94.
- PAHO, Pan American Health organization. (2017). *Pathway to sustainable health*. Retrieved from <https://www.paho.org/salud-en-las-americas-2017/?tag=five-ps>.
- Sachs, J., Schmidt–Traub, G., Kroll, C., Durand–Delacre, D. and Teksoz, K. (2016). *SDG index and dashboards–global report*. New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN).
- _____. (2017). *SDG index and dashboards report 2017*. New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN).
- Sachs, J., Schmidt–Traub, G., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G. (2018). *SDG Index and dashboards report 2018*. New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN).
- _____. (2019). *Sustainable development report 2019*. New York: Bertelsmann Stiftung and Sustainable Development Solutions Network (SDSN).
- UN, United Nations. (2015a). *Sustainable development goals*. Retrieved from <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>
- UN, United Nations. (2015b). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Retrieved from <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>.